

Якісні методи соціологічного дослідження

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)/заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>4 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кред. ЄКТС/120 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, МКР</i>
Розклад занять	
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: кандидат політичних наук, старший викладач кафедри соціології Якубін Олексій Леонідович, jacubin@gmail.com Практичні / Семінарські: кандидат політичних наук, старший викладач кафедри соціології Якубін Олексій Леонідович, jacubin@gmail.com</i>
Розміщення курсу	

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Метою освітньої компоненти є формування у студентів не лише комплексних знань про теоретичні підстави, принципи, особливості якісної методології в сучасних соціальних науках, але і практичних навичок аналізу зібраних якісних даних різного типу, а також формування умінь і навичок переходу від неструктурованих даних до науково-значимих узагальнень, аргументів різного рівня аж до побудови теорії.

Передбачається, що студенти не лише поглиблено вивчатимуть специфіку якісного дослідження, але і навчаться бачити усю складність цієї методології з точки зору її евристичних можливостей.

Програма курсу формує науково-дослідні і технологічні навички, визначає систему понять і категорій сучасної дослідницької методології щодо публічної сфери та соціальних комунікацій, знайомить зі стратегіями збору, обробки й інтерпретації даних (в першу чергу - текстуальних та візуальних), презентації звітів, написанням аналітичних записок, формування професійних компетенцій студентів, як дослідників.

Завданням дисципліни є формування у студентів здатностей вести дослідницьку діяльність, включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, вибір способу й методів дослідження, а також оцінку його якості; працювати з інформацією: знаходити, оцінювати й використовувати інформацію з різних джерел, необхідну для вирішення наукових і професійних завдань; використовувати у професійній діяльності базові знання у галузі природничих і соціально-поведінкових наук; формулювати цілі, ставити конкретні завдання наукових

досліджень в різних сферах соціології з використанням передового вітчизняного і зарубіжного досвіду проведення фундаментальних і прикладних наукових розвідок.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна «Якісні методи соціологічного дослідження» є вибіркоким компонентом. Водночас вона є логічним продовженням курсів з метрології соціальних наук належить до циклу фундаментальних дисциплін соціально-гуманітарного профілю. Темати в межах курсу «Якісні методи соціологічного дослідження» пов'язані з іншими дисциплінами навчального плану: «Історія соціології», «Соціологія модерну та модернізації», «Сучасні теорії миру та конфліктів», «Політологія», «Соціологічні дослідження соціальних структур, організацій та управління», «Соціологія громадської думки та мас-медіа», «Методологія, методи та технології соціологічних досліджень» тощо.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Семінарські	Лабораторні	СРС
Тема 1. Якісна методологія в соціальних науках: вступ.	7	2	2		3
Тема 2. Проектування якісного дослідження.	5		2		3
Тема 3. Соціологія, як предмет дискурс-аналізу	7	2	2		3
Тема 4. Текст в соціальних науках - основні підходи	5		2		3
Тема 5. Соціальний конструктивізм в аналізі даних	7	2	2		3
Тема 6. Соціальні конструкти/структури/ЗМІ/влада та аналіз даних	5		2		3
Тема 7. Основні методи аналізу тексту та дискурсу.	7	2	2		3
Тема 8. Традиційні соціологічні методи у світлі дискурс-аналізу.	5		2		3
Тема 9. Структураліський аналіз текстів/даних	7	2	2		3
Тема 10. Інтерпретація даних обґрунтованою теорією.	5		2		3
Тема 11. Етнографічний підхід в якісних дослідженнях.	7	2	2		3
Тема 12. Опис в якісних дослідженнях.	5		2		3
Тема 13. Метод кейс-стадіс в якісних дослідженнях.	7	2	2		3
Тема 14. Інституційний аналіз.	5		2		3
Тема 15. Контент-аналітичні методи збору та аналізу інформації.	7	2	2		3
Тема 16. Метод та техніки івент-аналізу.	5		2		3

Тема 17. Презентація результатів якісного дослідження.	6	0	2		4
МКР	10	2			8
Залік	8	0	2	0	6
Разом	120	18	36	0	66

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Штейнберг И., Шанин Т., Ковалев Е., Левинсон А. Качественные методы. Полевые исследования. М., 2009.
2. Ядов В. А. Стратегии и методы качественного анализа данных // Социология: 4М. 1991. N 1. <http://ecsocman.edu.ru:8100/db/msg/1584>
3. Тичер С., Мейер М., Водак Р., Ветер Е. Методы анализа текста и дискурса / Пер. с англ. - Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2009. - 356 с.
4. Семенова В.В. Качественные методы: введение в гуманистическую социологию (Учебное пособие для студентов вузов). М., 1998.
5. Йоргенсен, Марианне В., Филлипс, Луиза Дж. Дискурс-анализ. Теория и метод / пер. с англ. — 2-е изд., испр. — Х.: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008
6. Шмид В. Нарратология. М.: Языки славянской культуры, 2003

Допоміжна література:

7. Абельс Х. Интеракция, идентификация, презентация. Введение в интерпретативную социологию. СПб.: Алетейя, 1999.
8. Батыгин Г.С. Лекции по методологии социологических исследований. М.: Аспект Пресс. 1995.
9. Воробьева А.В. Текст или реальность: Постструктурализм в социологии знания // Социологический журнал. 1999. № 3/4. <http://www.nir.ru/socio/scipubl/sj/sj3-4-99vorob.html>
10. Веймер Д. Л., Вайнінг Е. Р. Аналіз політики: концепції, практика / Пер. з англ. І. Дзюби, А. Олійника; наук. ред. О. Кілієвич. – К.: Основи, 1998. – 654 с.
11. Гемпель К. Г. Логика объяснения. М.: Дом интеллектуальной книги, Русское феноменологическое общество, 1998. — 240 с.
12. Дебора Стоун Парадокс політики: Мистецтво вироблення політичних рішень. Київ : Альтернативи, 2001.
13. Ключкина О.Б. Построение теории на основе качественных данных//Социологические исследования. № 10. 2000. с. 92 - 101.
14. Тарский А. Введение в логику и методологию дедуктивных наук. М.: Иностранная литература, 1948.
15. Тарский А. Понятие истины в языках дедуктивных наук // Философия и логика Львовско-Варшавской школы. М.: РОСПЭН, 1999.
16. Милль Дж.Ст. Система логики силлогистической и индуктивной: Изложение принципов доказательства в связи с методами научного исследования. Пер. с англ. Изд.5, испр. и доп., М: 2011. 832 с.
17. Козлова Н.Н. Методология анализа человеческих документов // Социологически исследования. №1, 2004. с. 14-27.
18. Зенкин С. Критика нарративного разума. Заметки о теории // «НЛО» 2003, №59 Эл.ресурс <http://magazines.russ.ru/nlo/2003/59/zen.html>
19. Трубина Е.Г. Нарратология: основы, проблемы, перспективы: материалы к спецкурсу. - Екатеринбург: Изд-во Ур. ун-та, 2002

20. Ярская-Смирнова Е.Р. Нарративный анализ в социологии. // Социологический журнал, 1997, № 3.
21. Боришполец К. П. Методы политических исследований. М.: Аспект Пресс, 2005. - 224 с.
22. Страусс А., Корбин Дж. Основы качественного исследования: обоснованная теория, процедуры и техники / Пер. с англ. и послесловие Т.С. Васильевой. М.: Эдиториал УРСС, 2001. - 256 с.
23. Ньюман Л. Анализ качественных данных // Социологические исследования. 1998. № 12. <http://www.ecsoston.edu.ru/socis/msg/214021.html>
24. Жеребцов М. В. Метод «Grounded theory» как метод качественного анализа данных // Вестник Московского университета. Серия 18. Социология и политология, 2004, № 1. — С. 89-104.
25. Гірц К. Інтерпретація культур: вибрані твори. К.: Дух і Літера, 2001. - 542 с.
26. Квале С. Исследовательское интервью. М.: Смысл, 2003. Стр. 186-226.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
2. <http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Соціологія: теорія, методи, маркетинг.
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
4. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.
5. <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім. Ігоря Сікорського

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань
1	Лекція 1. Якісна методологія в соціальних науках: вступ Література: 2, 4, 5, 10, 16
2	Лекція 2. Соціологія, як предмет дискурс-аналізу. Література: 2, 3, 4, 5, 10, 14, 18, 19
3	Лекція 3. Соціальний конструктивізм в аналізі даних. Література: 2, 3, 4, 5, 10, 14, 16
4	Лекція 4. Основні методи аналізу тексту та дискурсу Література: 2, 3, 4, 5, 12, 16
5	Лекція 5. Структуралістський аналіз текстів/даних Література: 2, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 16
6	Лекція 6. Етнографічний підхід в якісних дослідженнях. Література: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 13, 14, 16
7	Лекція 7. Метод кейс-стадіс в якісних дослідженнях. Література: 4, 5, 6, 7, 13, 14
8	Лекція 8. Контент-аналітичні методибору та аналізу інформації. Література: 2, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14
9	Лекція 9. МКР

Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань
-------	--

1	Семінар 1. Якісна методологія в соціальних науках: вступ. Література: 2, 4, 5, 10, 16, 45
2	Семінар 2. Проектування якісного дослідження. Література: 2, 4, 5, 10, 16, 45
3	Семінар 3. Соціологія, як предмет дискурс-аналізу Література: 2, 4, 5, 10, 16
4	Семінар 4. Текст в соціальних науках - основні підходи Література: 2, 3, 4, 5, 10, 14,18, 19, 28, 29
5	Семінар 5. Соціальний конструктивізм в аналізі даних Література: 2, 3, 4, 5, 10, 14,18, 19, 28, 29
6	Семінар 6. Соціальні конструкти/структури/ЗМІ/влада та аналіз даних Література: 2, 3, 4, 5, 10, 14,18, 19, 28, 29
7	Семінар 7. Основні методи аналізу тексту та дискурсу. Література: 2, 3, 4, 5, 10, 14, 16, 37
8	Семінар 8. Традиційні соціологічні методи у світлі дискурс-аналізу. Література: 2, 3, 4, 5, 10, 14, 16, 37
9	Семінар 9. Структураліський аналіз текстів/даних Література: 2, 3, 4, 5, 10, 14, 16, 37
10	Семінар 10. Інтерпретація даних обґрунтованою теорією. Література: 2, 3, 4, 5, 12, 16, 37
11	Семінар 11. Етнографічний підхід в якісних дослідженнях. Література: 2, 3, 4, 5, 12, 16, 37
12	Семінар 12. Опис в якісних дослідженнях. Література: 2, 3, 4, 5, 12, 16, 37
13	Семінар 13. Метод кейс-стадіс в якісних дослідженнях. Література: 2, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 16, 37, 46
14	Семінар 14. Інституційний аналіз. Література: 2, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 16, 37, 46
15	Семінар 15. Контент-аналітичні методибору та аналізу інформації. Література: 2, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 16, 37, 46
16	Семінар 16. Метод та техніки івент-аналізу. Література: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 13, 14, 16, 37
17	Семінар 17. Презентація результатів якісного дослідження. Література: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 13, 14, 16, 37
18	Семінар 18. Залік

6. Самостійна робота студента/аспіранта

№ з/п	Назва теми на самостійне опрацювання
1	Проектування якісного дослідження. Література: 2, 4, 5, 10, 16
2	Текст в соціальних науках - основні підходи. Література: 2, 3, 4, 5, 10, 14,18, 19
3	Соціальні конструкти/ структури/ ЗМІ/ влада та аналіз даних. Література: 2, 3, 4, 5, 10, 14, 16
4	Традиційні соціологічні методи у світлі дискурс-аналізу. Література: 2, 3, 4, 5, 12, 16
5	Інтерпретація даних обґрунтованою теорією. Література: 2, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 16
6	Опис в якісних дослідженнях. Література: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 13, 14, 16
7	Інституційний аналіз.

	<i>Література: 4, 5, 6, 7, 13, 14</i>
8	<i>Метод та техніки івент-аналізу. Література: 2, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14</i>

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Порушення термінів виконання завдань та заохочувальні бали

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Участь у конференції / публікація тез	5 балів	відсутні	
Участь у 2 турі Всеукраїнської студентської олімпіади	10 балів		
Публікація наукової статті	10 балів		

Опанування дистанційних курсів.

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Відвідування занять

Відвідування лекційних і семінарських занять є обов'язковим.

Пропущені контрольні заходи оцінювання

Пропущену модульну контрольну роботу можна написати повторно, але до моменту проставлення проміжної атестації з урахуванням часу, необхідного викладачу для перевірки роботи. Пропущені експрес-контрольні не відпрацьовуються.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента.

Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Календарний рубіжний контроль

Проміжна атестація студентів (далі – атестація) є календарним рубіжним контролем. Метою проведення атестації є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами.

На першій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 20 і більше балів.

На другій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 40 і більше балів. У випадку, якщо цей показник не відповідає вимогам, виставляється «не атестований». Відпрацювання «не атестації» здійснюється на консультаціях з викладачем шляхом усної відповіді на питання не засвоєного студентом матеріалу.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

	Обов'язкова умова допуску до заліку	Критерій
1	Поточний рейтинг	RD \geq 40
2	Модульна контрольна робота (МКР)	RD \geq 12

Можливість отримання оцінки «автоматом» для заліку: так.

Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру, переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею переведення. Якщо сума балів менша за 40, але МКР зараховано, студент виконує залікову контрольну роботу. У цьому разі сума балів за виконання МКР та залікову контрольну роботу переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею переведення.

Студент, який у семестрі отримав більше 60 балів та має позитивну оцінку за МКР, отримує залікову оцінку «автоматом».

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Навчальні заняття з дисципліни “Якісні методи соціологічного дослідження” проводяться у формі лекційних та семінарських занять. На лекціях викладач формулює положення теорій, формулює ключові поняття з тем, наводить приклади. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання, або матеріал попередніх занять.

Самостійна робота студента розрахована на підготовку питань до семінарських занять, аналіз окремих першоджерел. Викладач також пропонує до опрацювання сучасні наукові статті та публіцистичні матеріали пов'язані з якісними методами соціологічного дослідження. Тези деяких з таких матеріалів викладач проголошує наприкінці заняття, студенти у свою чергу також шукають новини щодо досліджень якісних методів соціологічного дослідження.

Основною формою роботи на семінарському заняття є виступ, який поєднує комунікативні здатності студента з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність визначень під час виступу студента, здатність оперативно реагувати на запитання аудиторії. Під час семінарського заняття додаткового оцінюється активність студентів при формулюванні запитань, участь у дискусії, формулювання альтернативних гіпотез, вміння посилатися на теоретичні положення та критично оцінювати наявні теорії і практики.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено старшим викладачем кафедри соціології, кандидатом політичних наук Якубіним Олексієм Леонідовичем

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 24.05.2024)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26.06.2024)